

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 43 Volume: 9 Issue: 43

Nisan 2016 April 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ÇEVİRİBİLİMDE YENİ YAKLAŞIMLAR: SEMBOLİK FORMLAR KURAMI A NEW APPROACH IN TRANSLATION STUDIES: THEORY OF SYMBOLIC FORMS

Sevinç ARI*

Öz

Günümüz dünyasında çeviri, kültürlerarası temas ve etkileşim olarak görülmekte ve kültürlerin birbirlerini etkilemesinin çeviri aracılığıyla gerçekleştiği konusunda ortak görüş oluşmaktadır. Kültürlerin temasını ve etkileşimini sağlayan çevirmenlerin, ilgili kültürlerin sembolik değerleri, bu değerlerin çevirinin yapıldığı toplumdaki karşılığı, basit ve yüzeysel olarak anlayamayacak bir sorundur. Çeviri kuramlarının olduğu kadar çeviri eğitiminin yeni bakış açısının, kültürlerle ait sembolik formları iyi kavrayan, derinlemesine çözümleyen ve erek kültürde bu sembollerin yorumunu dikkate alan bir yaklaşım olma gereği vardır. Çevirilerin toplumsal etki değerinin artırılabilmesi, toplumsal sembol ve değerleri tanıyan, yorumlayan ve eleştiren bir çeviri anlayışıyla mümkün olabilir. Bu etki, özellikle çocuk ve yetişkin edebiyatında, toplumun eğitimi ve yetişmesine farklı bir katkı yapabilir.

Anahtar Kelimeler: Çeviri, Kültür, Sembol, Değer, Anlam.

Abstract

In today's world, translation is regarded as an intercultural interaction and this creates a consensus suggesting that translation helps cultures interact with each other. The translators helping cultures to interact, the symbolic values of these cultures and the transmission of the values via translation in the target society are not a simply identifiable issue. The new scope of the translation education, as well as translation theories, require a new approach, which may well comprehend and thoroughly investigate these symbolic forms, and also take the interpretation of these symbols into consideration in the target culture. To enhance the social effects of translations, a completely new approach that interprets and criticises social values and symbols is needed. The impact of this may distinctively contribute especially to children's and young adult's literature, society's education, and its upbringing.

Keywords: Translation, Culture, Symbol, Value, Sense.

Giriş

Sosyal bilimler alanı, günümüze kadar birçok şekilde sınıflandırılmış ve her bir sınıflama, bilimsel disiplinlerin o güne dair bakış açısını yansıta gelmiştir. Daha önce ruh bilimleri, kültür bilimleri gibi isimlendirmelerle anılan sosyal bilimler, günümüzde kültürü, ruhsal yönü ve dil alanını alt alanlar olarak içermektedir. Bu değişimin nedeni, sosyal bilimlerde disiplinlerarası çalışmaların artmasıyla birlikte, verilerin tüm bilim dalları için geçerlilik kazanmasıdır. Bilimsel inceleme ve gözlem açısından sosyal bilimler alanını, "kültür bilimleri" ve "filoloji bilimleri" olarak ayırabiliriz. Böyle bir ayırım, sosyal olgulara yaklaşım tarzını da yansıtır. "Linguistic turn" (dilbilimsel dönüşüm) sosyal bilimlerin doğasını yapısal ve dizgesel bir ilişkiye geri götürmüştür. Bu ilişki içinde somut kültürel ve sosyal bağlam izole edilmiştir. Filoloji alanında, metinlere dilbilimsel ve yapısal açıdan bakmak ve metinleri dil düzeyinde incelemek yakın zamana kadar bilimsel bir yaklaşım tarzı oldu. Filolojik yaklaşımların, kültürlerarasılığın doğasını ve iletişimini açıklamada tek başına yetersiz kaldığı görüldü. Dilin, metinler üzerinden sosyal yaşamı ve kültürü yansıttığı gerçeğinin araştırma konusuna daha fazla dahil edilmesiyle, önce hermeneutik alanda başlayan hareketlilik, dilbilim alanına genişledi. Hermeneutiğin çok önceden metinlerin yorumuyla ilgili algıladığı ve ortaya koyduğu gerçekler, yıllar sonra sosyal bilimler alanına yeni bir soluk getirdi. Özellikle Fransız bilim adamları Derrida, Bourdieu ve diğerlerinin hermeneutiği felsefe ve sosyolojik bağlamda ele alması, ABD'li bilim adamlarının sosyal kuram ve sosyolojinin gelişmesinde hermeneutik bakış açısını kuramlarına dahil etmeleri, sosyal bilimlerde önemli bir dönüşüm gerçekleştirdi. Dilbilimcilerin disiplinlerarası çalışmaya yönelerek, sosyal ve kültürel yaklaşımları kuramsal alana dahil etmeleriyle birlikte, dil ve dünya bir bütün olarak sosyal bilimlerin inceleme konusuna dönüştü. Bu şekilde sosyal bilimlerdeki dualizm yerini birlikte düşünmeye bıraktı. Metinlerde yansıtılan yaşam ve olaylar, dilsel anlamlarının ötesine geçerek, kültürlerin birbiriyle tanışması ve etkileşmesi bakış açısına dönüştü. Felsefe, dilbilim ve edebiyatın kendi kabuğundan çıkarak, sosyal bilimlerin gerçek dünyasıyla buluşmasıyla bilimsel paradigmanın yönü kendiliğinden değişmiş oldu.

Böyle bir disiplinlerarası karşılıklı etkileşimin sonucu olarak sosyal bilimler yeniden anlam kazanmaya ve tüm yaşamı etkilemeye başladı. Felsefeciler ve sosyologlar dilbilimsel verilerle ve özellikle hermeneutik verilerle dünyayı açıklamaya çalışırken, dilbilimciler ve çeviribilimciler ise, metinlerin doğasını hermeneutik kuramın ötesinde sosyolojik ve kültürel verilerle açıklamaya çalışarak yeni bir bakış açısı kazandılar.

* Yrd.Doç.Dr., Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Mütercim Tercümanlık Almanca Bölümü, sevinc.ari@marmara.edu.tr

“Culturel turn”(kültürel dönüşüm) ün dil eğitimine yansması, kültürlerarası yaklaşım (interkulturelle Ansatz) olarak ortaya çıkar. Dil eğitiminin odağında, dilin soyut metinler olarak değil, kültürel kimlikler olarak öğretilmesi yer alır. Öğrenilen şey yabancı bir dilden ziyade, yabancı kültürdür. Yabancı bir dili öğrenmek, yabancı bir kültürü öğrenmek ve kendi kültürüyle karşılaştırmaktır aynı zamanda.

Bu dönüşüme çeviri açısından baktığımızda, metinlerin dilsel dönüşümü, yalnızca filolojik bir ilişki değil, kültürel ve sosyal bir ilişki ve etkileşim olarak karşımıza çıkar. Çeviriyi yalnızca dilsel bir aktarım ve ilişki kurma olarak algılayan bakış açısı, yerini çevirinin toplumsal ve kültürel bağlamına genişletir. Kültürel ve toplumsal etkileşim ve dönüşüm, çeviri araştırmaları için öne çıkan bakış açılarına dönüşür. Böylece, örneğin, edebiyat çevirisi, sözcüklerin yerlerini değiştirmesini aşarak, kültürel bir dünyanın başka bir kültürel dünyaya yolculuk yapmasına dönüşür.

1. Anlam Odaklı Kültür Kavramı

Immanuel Kant'ın dünya kavrayışında akla yüklediği merkez rolü Ernst Cassirer kültüre ve kültürel sembollere yükler. Cassirer, aklın yerine “sembol” kavramını yerleştirerek, Kant'ın akıl felsefesini aşmayı başarmıştır. Cassirer, Kant'ın “akıl” merkeziliğinin yerine “sembol” merkezci bir yaklaşımı yerleştirir, semboller ise insanın bireysel aklına değil, kolektif kültüre aittirler. Cassirer'in kuramında insan, doğayla ilişkisinde dolaysız bir ilişki yerine, semboller dünyası üzerinden dolaylı bir ilişki kurmaktadır. Semboller dünyası, bireyin doğayla ilişkisinin ve doğayı yorumlamasının bireysel olmayıp, toplumsal semboller aracılığıyla kurulduğu anlamına gelir. Pierre Bourdieu de Cassirer gibi, aklın dünyayı kavrayıştaki üstünlüğünü eleştirir. Bourdieu, Kant'ın “akıl eleştirisi” dediği şeye, aklın doğa bilimlerinde oynadığı role eleştiri getirerek karşı çıkar. Kant'ın “salt aklın eleştirisi” sloganına karşı Bourdieu, “teorik aklın eleştirisi” şeklinde bir cevap verir. Bourdieu, toplumdaki ve toplumsal sembollerden bağımsız bir soyut akı eleştirir. Bourdieu'nün eleştirisi yalnızca doğa bilimlerine değil, bilimsel gözlemlerini toplumsal yaşam pratiğinden, kültürel sembollerden bağımsız gerçekleştirdiğini iddia eden tüm bilimsel ve felsefi bakış açılarıdır. Bourdieu'nün bilimsel anlayışında tüm soyutlamalar, günlük yaşam pratiğinin sembolleşmiş toplumsal göstergeleri olarak yaşam pratiğinden üretilmelidirler. Bu anlamda bilim, “pratiğin bilimi” olmak durumundadır.

Cassirer'in kuramında bilim, “sembolik formlar” sisteminde yalnızca bir organ ve kısmi bir uğraktır. Bilim, bu sembolik formlar dünyasının inşasında bir anlamda tuğla vazifesi görebilir, fakat bilim hiçbir zaman kendi başına bir dünya inşa edemez. Bilim, olgulara bakışı, düşünceyi sentezleme görevini başka sembollerle paylaşmaksızın, diğer sembollerini görmezden gelerek, gözlemlerini diğer deneyimler olmadan yapamaz (Krs. Cassirer, 2011: 20). Kültürel sembollerin toplumsal yaşamın şekillenmesindeki belirleyici rolünü ilk olarak tanımlayan ve kuramsallaştıran Ernst Cassirer, kendine ait kültür felsefesiyle yalnızca felsefi bir dünya yorumuna girişmekle yetinmez, aynı zamanda, insanın kültürel sembollere neden gereksinim duyduğunu da kanıtlar.

Cassirer, insanın dünyada yaşanan kaosları aşabilme amacıyla dünyaya düzen getirmek istemesinin önce tanrılara isim takmalarıyla başladığını keşfeder. Bu sayede insanoğlu, dilsel semboller aracılığıyla kendi dünyasına bir düzen getirmiş, zamanla din ve sanat sembollerini aracılığıyla, bu anlamları kültürel sembollere taşımıştır. Böylece bilim, aklın çıplak gözlemleriyle değil, sembollerin kazandığı anlamlar ve onların yorumlarıyla ilgilidir, çünkü bilimin aracı olan bilimsel dilin bizzat kendisi semboliktir. Kültürel semboller insanın bireysel ve toplumsal doğası olduğu kadar, farklı kültürlerin birbirleriyle iletişim kodlarını da temsil ederler. Bireyler ve kültürler arasındaki her bir karşılaşma fiziksel bir temastan çok, semboller aracılığıyla bir karşılaşmadır. Bu anlamda, iletişim kurmaya başlamanın ilk adımı olan selamlaşmadan başlayarak, sembollerin tüm insani eylemler için belirleyici olduğu bir gerçektir.

Geertz, sosyal bilimlerin önceleri eylemlerin olay karakteriyle ilgilendiğini ve sosyal bilimlerin öne çıkan araştırma nesnesinin eylem kuramsal olduğunu söyler. Günümüz sosyal bilimleri kültürel eylemlerin anlamsal içeriğiyle ilgilidirler. Bachmann-Medick, Weber'den yola çıkarak insanın, kendisine ait anlamları kendisi ören ve kendi kendisini yapılandıran yaratık olduğu görüşünü savunur. Bu anlamda bu anlamlar örgüsü bizzat kültürün kendisidir (Krs. Bachmann-Medick, 2010: 65). Weber'in bakış açısı da, Cassirer ve Bourdieu'nün kültürel yaklaşımları gibi, yasalar arayan bir deneysel kültür bilim değil, tersine, anlamlar arayan bir yorumsal kültür bilimdir.

Cassirer ve Bourdieu'nün kuramlarıyla birlikte, kültürbilim alanında uzun yıllar süren eylemsel yaklaşımdan, anlam odaklı bir yaklaşıma geçiş başlatır. Sosyal bilimlerin araştırma yöntemi, doğa bilim yöntemlerinden ayrışmalıdır. Çünkü araştırmanın nesnesi, ne doğada çıplak olarak bulunan nesnel gerçeklik, ne insan davranışlarında çıplak gözle görülen eylemsel gerçekliktir. Toplumsal araştırmanın nesnesi insan eylemlerinin anlamsal derinliği ve bu derinliğin dilde yansması olan kültürel sembollerdir. Kültürel yaşamın işlevlerinden çok, kültürel sistem ve sembollerin anlamlarıyla ilgilenmek ve bu anlamlardan kültürel ilişki ve toplumsal yapıları çözümlenmek, yeni bilimsel bakış açısını temsil eder.

Kültürel anlam ve semboller, kültürlerin anlaşılması, toplumların çözümlenmesi, başka toplumlarla etkileşmesi açısından en önemli göstergelerdir, kültürel sembollerini anlamaksızın bir yorum, çıkarım ve aktarım söz konusu olamaz. Dilde anlaşılan ve çeviride aktarılan şey, ne dilsel semboller ne de somut olgulardır, tersine semboller ve değerlerdir. Kültürel ve toplumsal sembollerin kendine, yapısına özgüllüğü ve o yapı içinde anlamlı ve anlaşılabilir olması gerçeği, tüm kültürlerarası iletişim ve eylemler için belirleyici olmaktadır.

Geertz hermeneutik yöntemi kültürel anlamlar için yeniden ele alarak, hermeneutiğin bilinen anlamını dönüştürmeyi amaçlar. Aynı geleneğin ve kültürün anlaşılmasıyla, ufukların kaynaşması sonucunda oluştuğu düşünülen bir hermeneutik anlayışla, iki farklı kültür arasında, ya da iki farklı semboller dünyası arasında gerçekleşmesi planlanan bir hermeneutik anlayış, farklı yöntemler gerektirmektedir. Genellikle kendi kültür fenomenlerinden oldukça farklı aktarım bağlamı olan yabancı kültür fenomenleri, Gadamer hermeneutiğinin anlama sürecinde olduğu gibi, "Horizontverschmelzung"u (ufukların kaynaşması) ortaya koyamaz. Kültürlerarası aktarımda ufukların kaynaşması söz konusu olamaz, çünkü kendisinden aktarım yapılan sembol dünyası ile kendisine aktarım yapılan sembol dünyası arasında oldukça farklı anlam bağlamı söz konusudur. Esasen, Gadamer hermeneutiğinde, "hissetme (Einfühlen)" kavramı, gelenek ve insanın ufkunun kaynaşmasının odağıyken ve bu kavram olmaksızın anlama gerçekleşmezken, bundan farklı olarak kültürlerarası anlama, Gadamer hermeneutiğinden farklı işlemektedir. Bu anlamda, kültürlerarası bir iletişimde yabancı kültür olgularının, semboller ve anlamları birebir aktarılması mümkün değildir (Bachmann-Medick, 2010: 37).

Bu bakış açısı, geleneksel hermeneutiğe kültürlerarası bir ufuk açmaktadır. Ortaya çıkan yeni hermeneutik anlayış, yabancıyı anlamaya odaklanan bir hermeneutiktir. Kültür bilimleri için yol gösterici olan bu paradigma değişimiyle birlikte, gelecekte empatiye, niyetleri anlamaya dayalı bir kültür algılaması eskide kalacaktır. Kültürel anlamlar bireylerin kafalarında değil, toplumsal pratiklerde ve sosyal ilişkilerde ortaya çıkması dolayısıyla, elbette kültürel anlamların başka alanlara, kamusal ve öznel alanlara geçmesi söz konusudur. Yani, yorum kültürbilim bakış açısında söz konusu olan, metni göstergeler ve semboller üzerinden anlamadır; metinler artık salt dilsel metinler değil, "metinlere dönüşen kültür"dür.

Dilthey ile "yabancı bakış" hermeneutik anlama sürecine dahil edilirken, daha sonraki dönemlerde kendi kültürünün dışındaki yabancı kültürlerin anlama sürecine dahil edildiğini görürüz. Kültürel sembollerin, kendi kültürü içinde kazandığı anlamı ile yabancı kültüre aktarıldığında üretilen anlam arasındaki fark; hem yeni anlama kuramı hem de kültürlerarası aktarım için belirleyici olmaktadır.

2. Yöntemsel Yaklaşımlar

Kültür bilimlerindeki paradigma değişimleri, uygun yöntemsel adımlar atılmaksızın yerleştirilemezler. Bir bilim dalında yaşanan bakış açısı değişikliğini algılayabilmek için, kuramsal bakış açılara uygun yöntemler geliştirilmelidir. Böylece her bir bakış açısı kendi yöntemiyle birlikte bir işlev kazanabilir. Yorumbilimsel bakış açısı (interpretative turn), yeni bir bilimsel bilgi tavrı gerektirmektedir. Kültürel olaylar ve olgulara yaklaşım, işlevsel ve eylemsel olmaktan çok, semboller, değerler ve anlamlar üzerinden yeniden ele alınmaktadır. Böylece toplumlar ve kültürler bir bütün olarak değil, kendi anlamlı pratiklerinden ya da kurumlarından yola çıkan bir bakış açısıyla araştırılabilirler. Bu tür araştırmalar geleneksel hermeneutik ile aynı hacimde olmayan yöntemsel yayılımlar gerektirirken, diğer yandan, yapısalcı ve işlevselcilerin yöntemleri de yeni bakış açısı için yeterli gelmez: Interpretative turn, bir örnek parçadan yola çıkarak, kültürün tümünü açıklamaya çalışan kapsamlama (sinekdochisch) yöntemi değil, "kontextualite" yi (bağlamsallaştırma) kuramsal bakışının merkezine taşır. Geertz'in, karşılaştırmalı edebiyatbilimci Alton Becker'e dayanarak ortaya attığı, "new philology" yaklaşımı, metinleri bağlamsal yorumlarıyla yeniden ele alan, yani metinleri başka metinler yardımıyla anlamlandıran bir öneri sunar: bu kuramda metinler "multiple contextualization of cultural phenomena" (kültürel fenomenin çoklu bağlamsallığı) aracılığıyla, yani sembolik konstruktivizm ile anlamlandırılır. Bu yöntemle, anlam yapılarının sosyal süreçleriyle ilgili yorumları yeniden birleştirebilmek için, metin yorumlama ve eylemi anlamlandırma yöntemlerinin birbiriyle ters düşmesinin önüne geçmeyi amaçlarlar. Edebiyat metinleri ancak bu sayede, medya araçları ve kültürel anlamlar olarak sosyal alana taşınabilir ve etkilerini sosyal metinler olarak devam ettirebilirler (Bachmann-Medick, 2010: 66-67).

Edebiyat ve çeviri alanlarında uzun yıllardır doğa bilimleri bakış açısıyla yapılan çıplak gözlemler, sosyal bilimlerin sembolik yapısına uymadığından elde edilen sonuçlar hep soyut ve mekanik kaldı. Anlamların ve yorumların göz ardı edilerek, çıplak gözle yapılan gözlemler ve elde edilen sonuçların sosyal bilimler pratiğine çözüm getirmede yetersiz olduğu görüldü. Edebiyatta bilimsel yöntemler aramak kadar, çeviride bilimsel yöntemler aramak da bir sonuç vermedi, çünkü sözü edilen bilimsellik ve bilimsel yöntemler hep doğa bilimlerine ya da doğa bilimlerinden esinlenen sosyal bilim kuramlarına ait oldu. Edebiyat ve çeviri alanlarında sosyoloji ve eylem kuramı üzerinden yapılan araştırmalar yine benzer olarak, görünen eylemlere ve onların yüzeysel sonuçlarına dayanarak, metinlerin anlamsal ve sembolik değeriyle

ilgili yaklaşımlardan çok, sayısal verilere dayalı ya da metinlerin görünen yüzleriyle kurulan ilişkiye dayalı yorumlara ağırlık verildi.

Bu bakış açısından yola çıkarak, edebiyat metinlerinde yüzeysel, genel bir yorum ya da karşılaştırma yaparak, onların kültürel özelliklerini, sembol değerlerini anlamak oldukça güçtür. Bir metinde detay olarak görünen sembolik gösterge ve değerler doğal olgular olarak görüldüğünde, metnin derin kültürel bir çözümlemesi yapılmış olmaz. Metnin derin ve anlamsal bir çözümlemesi için, metnin derinlerinde yatan kültürel sembollerin araştırılarak ortaya konulması ve eleştirilmesi gerekmektedir.

Çeviribilim alanında kültür odaklı yaklaşımların şu ana dek eylem odaklı yaklaşımların disiplinlerarası bir yansıması olması sonucunda, çeviri alanında anlamsal yaklaşımlara geçilemediği görülmektedir. Çeviribilim alanındaki hermeneutik yaklaşımların da sosyoloji ve kültür bilimden bağımsız, Kant felsefesi benzeri, salt bireyin yorumsal derinliğiyle ve soyut bir bakış açısıyla sınırlı kalmasının sonucu olarak çeviride hermeneutik alanda da bir kuramsal eksikliğin varlığı görülmektedir. Oysa kültür bilimin eylemsel dışa dönüklükten, anlamsal/sembolik içe dönüklüğe geçmesi, zaten kültür bilim ve sosyolojide bilinen kuramların çeviri alanına taşınmasıyla gerçekleşebilir. Benzer şekilde, hermeneutik bakışın bireysel iç dünyanın ve onun soyut derinliklerinin kuramsal alanda işlenmesi yerine, toplumsal ve kültürel sembollerin hermeneutik derinliğinin ve çevirmen bireydeki yorumsal yansımalarının kuramsal alana dahil edilmesinin çok daha anlamlı olacağı bir gerçektir. Her iki durumda da, kültürel sembollerin ve onların algılama ve aktarım şeklinin çeviride belirleyici olacağını söyleyebiliriz. Bunun için yeni bir bakış açısı gerekir. Çeviri her durumda metinler üzerinden bir aktarım olduğundan, bu noktada bu tartışmayı ontolojik düzlem yerine metinler üzerinden yürütmekte yarar vardır.

3. Metin Olarak Kültür

Ricoeur'e göre metinler kendilerine özgü yorumlarının dışında, kendine özgü deneyimleri de modelleştirirler. Metinlerin, kendine özgü yorumunun yanında, aynı zamanda deneyimlerin modelleştirmeleri olduğu şeklindeki aşırı görüş, "Hermeneutik anlama olarak metin", Paul Ricoeur'ün işlediği ve Geertz'in kendine dayandırdığı bir görüştür. Ricoeur metni, dil sistemi (langue) alanına ait değil, dil kullanım alanına (parole) ait olarak görür. Ricoeur bunun yanında anlamın basit bir dilsel olay olarak değil, aksine bir dilsel olayda kendisinin metinleştirilmesi ve yazıyla saptanabilmesi sonucunda sabitlendiğini keşfetmiştir. Metin, anlamsal bir kendine özgülüğe (otonomi) sahiptir. Çünkü metin, yazarın düşündüğünden çok daha fazla ve geniş bir anlamsal spektruma yayılmaktadır. Metin, öznel niyetler aracılığıyla ya da eylem durumlarının yüzeysel parçalanmasından kurtularak, kendi çoklu istinat noktalarıyla yorumlanacak öznelarası dünyasına açılır. Anlama konsepti, bireysel düşüncenin kültürel dünyaya açılmasıdır (Bachmann-Medick, 2010: 71). Hermeneutiğin kültürel anlama bakış açısına genişlemesi, ne empatiye ne de yabancıнын psikik koşullarına yöneliktir: bu hermeneutik bakış açısı, kültürel bağlamların anlaşılmasını amaçlar. "Hermeneutik kültürel kuramı"nda söz konusu olan, kültür bilimleri araştırmasına yorumbilimsel bakış açılarının etkin bir şekilde katılmasıdır. Çünkü yorum odaklı kültür kuramı için belirleyici olan, "özneliğin sosyal ve kültürbilimsel çözümlemelerden dışlanması değil, aksine daha çok özneyi nesnelleştirilebilir yapmaya çalışmaktır".

Metin analojisi bakış açısıyla kültürler, yani kültürel pratikler kendi anlam boyutlarına dayalı olarak araştırılırlar. Bu anlamda, yabancı kültür bağlamları da kendine bir metin statüsü tanınarak nesnelleştirilir. Böyle bakıldığında metin, kendini dünya anlamlandırmalarına açar, dünya tasavvurları oluşturur ve yeni dünya görüşlerinin çıkış noktası olur. Burada göz ardı edilen en önemli durum, kültürlerin kendi içlerinde sistematik olduğu kadar birbirleriyle farklılaşan, birbirine zıt süreçlerin olmasıdır. Bu durum bize, kültürü bir anlamının, onu hissetmeksizin ya da empati yapmaksızın mümkün kılma avantajını sağlayabilir; kendisini yabancı kültüre dahil etmeksizin, ya da kendisini başkasına dönüştürmeksizin, hatta kendisini yabancı insanların iç dünyalarına girmek zorunda olmaksızın, yabancı olan öğeler muhafaza edilirler. Eski bakış açısının tersine, yabancı sembol sistemleri, insanların kendi kültür dünyasını kendileri yardımıyla algıladıkları ve yorumladıkları göstergesel araçların işlenmesi suretiyle anlamları kazanırlar (a.g.e.: 73).

Hermeneutik yorum, ister yazarın niyetini yorumlama, isterse metni yorumlama anlamında kullanılabilir, sonuç olarak bir okurun, somut gerçeklikten bağımsız olarak, soyut metne yüklediği anlam olarak anlaşılır. Metin yorumuna dayalı tüm bilimler, özellikle filoloji alanına ait bilimler, metnin okur tarafından yorumlanmasına dair birçok kuram geliştirmişlerdir. Belirgin olarak Schleiermacher ile başlayan hermeneutik yaklaşım, Heidegger, Gadamer, Habermas, Ricoeur gibi hermeneutikçilerle metinlerin yorumlanmasına dair çok geniş bakış açıları geliştirmişlerdir. Tüm bu bakış açılarının ortak noktası, yazar-metin-okur ilişkisinin yorumlanmasına dayanır. Oysa metinler yazar-metin-okur arasında soyut bir iletişim değil, gerçek dünyalar ve onların deneyimlerinin dilsel sembollere dönüşmesidirler. Kültürbilimlerinde ortaya çıkmış olan interpretive turn yaklaşımı hermeneutiğe yeni bir bakış açısı getirir; metin yorumu, metnin derin yorumuna dönüşür. Metnin derinliğinde pratik yaşamın bizzat kendisi, yani o toplumun tüm kültürü ve değerleri yaşamaktadır. Cassirer, Bourdieu'nün "kültürel sembol" yaklaşımları ve Cultural

turn'un kültürü bilimsel araştırmanın merkezine taşınmasıyla, metinler hem kültür taşıyıcılara hem de kültürün gözlem nesnelere dönüşürler. Metinlerin taşıdığı semboller, metinlerin aktarımı kadar, kültürlerin de aktarımı anlamına gelir. Sözü ettiğimiz yeni yaklaşımlarla bir metnin yorumu, metnin salt bir kültür içinde anlamlandırılmasının ötesine geçerek, kültürlerarası bir etkileşimin aracısına dönüşür. Metinler kültürlerin dünyasını, onların gerçekliklerini başka dünyalara taşırlar. Metinlerin yorumlanmasını sadece gösterge ve onların soyut bireysel dünyasından çıkarıp, toplum pratiği ve toplumu oluşturan sembollerin anlaşılmasına dönüştürmek, çeviri alanı için de yeni bir paradigmanın başlangıcıdır. Böylece çeviribilim alanında 1980'lerde başlayan eylem kuramsal kültürel yaklaşım, yerini "yorum odaklı kültürel kuram"a bırakır.

Yorum odaklı kültür kuramında çeviri için söz konusu olan, başka bir kültürün dünyasını algılamaya çalışmak, onun iç dünyasını algılayıp aktarmaya çalışmak yerine, metni, kendi kültür dünyası için yeni bir göstergesel araç olarak kullanmaktır. Bir anlamda, kendi kültüründe ifade edilmek istenen davranışların, farklı kültürün ilgili metinleri aracılığıyla alınılmasını sağlamaktır. Bir anlamda, o kültürde olan bir sembol ya da sembolik anlam üzerinden, kendi kültüründeki anlam ve sembollerini çağrıştırmaktır. Noel kutlaması örneğini ele alırsak; metnin aktarımındaki amaç, Noel'i benimsemek ya da hissettirmek, onu kendi kültürüne dönüştürmek ya da onun yerine kendi kültüründen bir şeyi koyma değil; kendi kültüründe benzer sembol uyandırmak ve o duyguyu kendinde hissettirmek için bir araç olarak ilgili metni çevirmek olmalıdır. Metnin aktarımında önce çıkan amaç, yabancıda böyle bir duygunun olumlu anlamını, yerli kültürde benzer duyguları uyandırmak için kullanmaktır. Çocuk edebiyatı çevirilerinde bugün içinde bulunduğumuz durumun, yabancıyı aktarmak ve onun kimliğine bürünmek olduğu gerçeğini; toplumun zamanla yabancı kültüre benzer sembollere dönüştürülme şekliyle görebiliriz. Çünkü çocuk kitaplarında rastlanan semboller ve anlamlar, zamanla Türk çocuklarının benimsediği sembollere ve anlamlara dönüşmüşlerdir. Onun yerine "bende bunun karşılığına ne var?" duygusunu uyandırarak, metnin sembollerini aracılığıyla, kendi anlama ve değerlerinin uyanması söz konusu olabilir.

4. Çeviribilimde "Cultural Turn"

Sembolik formlar sosyolojisi, toplumsal soyutlukların değil, somut ve yaşadığımız dünyanın sosyolojisidir. Sembolik formlar, yaşadığımız kültürlerdeki sembollerin, sembollere yüklenen anlamların, davranışlarımızı ve metinleri etkileme biçimidir. Metinler üzerinden sosyolojik bir çözümlemeden söz edecek olursak; söz konusu sembol değerler bize, toplumsal kültürün canlı yaşama yüklediği anlamlar ve insanların bu anlamlarla hayata bakışını ifade ederler. Her toplumun kendi kültürüne özgü sembolik değerleri ve bu değerlerin toplumdaki topluma kesin çizgilerle farklılaşması, hatta kendi içinde bile farklılaşması, toplumların durağanlığından çok dinamizmini göstermektedir. Özellikle, çeviri aracılığıyla sembol aktarımı, sembollerin birbirleriyle karşılaşmalarını, kültürlerin kendi sembol değerlerinin farkına varmalarını sağlamakla, toplumsal örgüyü daha değerli hale getirmektedirler. Örneğin, spor müsabakalarında çalınan ulusal marşlar, ulusların sembolik değerlerinin canlılığını gösteren ve her ulusun kendine özgü, farklı fakat aynı derece değerli, anlam yüklü formları olarak ortaya çıkarlar.

Cassierer için kültür, sembolik formların toplamıdır. Bir kültür felsefesinin ortaya koyduğu sorunların gerçekte, yalnızca sembolik formların (teknik, ekonomi, devlet/politika, din gibi vs.) çözümlemesiyle başarılabilir görülecektir. Böylece kültür felsefesi bizim güncel ilgi ve gereksinimlerimizi öne çıkarır ve böylece günlük yaşam dünyamızı özelleştiren araştırmalar önem kazanmaya başlar. Jacob Tabes'in, P. Bourdieu'nün "sembolik formlar"ı üzerine yazdığı, "Bourdieu, Cassierer'in "sembolik formlar felsefesi"ni kuramsal gökyüzünden, sosyal bilimlerin yeryüzüne aşağı çekip indirir" cümlesi bunu çok iyi özetler (Fuchs, 2008: 39).

Bachmann-Medick, kültürel ve antropolojik verileri çeviribilim için değerlendirirken, çevirinin kendine özgü aktarım biçimi nedeniyle, hiçbir bakış açısının çeviri sürecini tek başına açıklamada yeterli olamayacağı görüşünü savunur. Medick, çevirinin bu şekilde kültüre özgü ufkunu somutlaştırabilmek için, etnoloji ve kültür antropolojisi araştırma yöntemleri de yeterli olamayacağını düşünür. Yabancı kültüre özgü ritüellerin, duygu kavramlarının ve eylem örneklerinin anlamlandırılmaları, kısaca; kültürel anlam bağlamları ve onların sosyal toplumsal organizasyonunun bütünsel sistemine dayalı olarak anlamlandırılmaları gerekir. Medick'e göre çeviri bu anlamda, yabancı düşünce tarzlarının, dünyaya bakışın ve farklı pratiklerin aktarımı anlamına gelir (Bachmann-Medick, 2010: 243).

Bachmann-Medick (2010: 244), çeviribilim için tüm kültürleri, kültürel anlam bağlamlarını, anlam yüklü kısımları yorumlamayı öneren "yordsal kültür bilim" yaklaşımını öne çıkarır. Bu yöntemle göre metin çevirileri ve onların çözümlemeleri, bağlamsallık (kontextualite) yönteminden farklı şekillerde yararlanabilir. Çeviribilim bu bağlamsallık yöntemi sayesinde bir yandan küçük birimlere, sembollere, hitap formlarına, anlatım örneklerine, iletişim durumlarına dayalı olarak, büyük tarihsel bağlamlara, konvansiyonlara ve düşünce örneklerine dayanarak, kültürel anlamlar elde ederken; diğer yandan, metnin birimleri ve bağlantılarına sorular sormak suretiyle kültür çevirisini çözümleyip aktarmayı başarabilir.

Bachmann-Medick'e göre asıl sorun; gerçekte kültürlerin bütününe mü, yoksa yalnızca belli kesitlerinin, yani tek tek anahtar sembollerin mi çevrileceğidir. Benzer şekilde kültürel çeviri beklentilerine yönelik olarak; çeviride yabancı tasavvurların, stereotipleştirmelerin ve kendi dünyasına has özelliklerin nasıl ve hangi biçimde rol oynayacağı sorusu da sorulabilir?

Vermeer ve Witte için prototipler kültüre özgüdür, ancak bunun yanı sıra çeşitli kültürlerin aynı prototiplere sahip olabileceği gibi aynı kültür içerisinde var olan parakültür, diakültür ve idiokültürel farklar nedeniyle farklılıkların da olabileceği gerçeğini unutmamak gerekir. Prototiplerin kültüre özgü olmalarının altında yatan sebep, prototiplerin anlaşılabilirliği, sıklığı ve hacimlerinin, dolayısıyla kendi aralarındaki birbiriyle olan ilişkilerinin kültüre özgü varlıklara bağlı olmasıdır. Vermeer ve Witte'ye göre bu bakış açısı çeviri için çok önemlidir; çünkü, örneğin, "kuş" her zaman ve her kültürde aynı "kuş" değildir. Özellikle vurgulanması gereken ise prototiplerin ne bir toplumda, ne de bir bireyde mevcut olmayışıdır. Prototipler kültüre ve aynı zamanda deneyimlere ve duruma özgüdürler (Vermeer ve Witte, 1990: 28).

Metinlerin tarihsel ve kültürel semboller ve toplumsal değerler üzerinden göreceleştirilmesi, bağlamsal bir ilişkiye dönüştürülmesi ve yeniden yorumlanması, beraberinde, özellikle tüm edebi metinlerin yeni bir bakış açısıyla eleştirilmesine yol açacak ve çoğu kez yeniden çeviriyi beraberinde getirecek bir yaklaşım getirebilir. Çeviri, tarihin hikayesi değil, tarihsel söylem ve bağlama katılan canlı bir üründür. Kültürel çeviriden kasıt, çevirilerin söylem pratiklerine, tarihsel söylem ve dönüşümlere katılması ve katkıda bulunmasıdır. Bu anlamda edebi çeviriler, tarihin yeniden yazılması ve eleştirel bir okumaya tabi tutulması anlamına gelebilir. Çeviri bu anlamda kendisini güç ilişkileri, bağlantılar ve söylem çevresini (oryantalizm, sömürgecilik) içine alan bir kültür aktarım tekniği olarak gösterir (Krş. Bachmann-Medick, 2010: 244). Çevirinin dilbilimsel sınırları aşarak "cultural turn" örneğinde kuramsallaşması, çeviribilimin söylem, kültür ve siyaset alanlarını araştırmasına dahil ederek, çevirinin yepyeni araştırma alanlarına açılması anlamına gelir. Çeviri dünyası, kültür bilimsel fenomenlere bakışın değişmesiyle kendi yapısında yeni bir sıçrama göstermiştir. Çevirinin bizzat kendisi bir kültüre dönüşmüştür. Kültür bilimsel araştırmaların ağırlıklı olarak çeviri karakterine sahip olması ve çeviri üzerinden gerçekleştirilmesi, metaforik de olsa, "çeviri olarak kültür" iddiasını gündeme getirmiştir. Böylece çeviriler yöntemsel olarak çok daha somut ve pratik alanlara kayacak, bir anlamda Bourdieu'nün söylediği gibi, pratiğin bilimine dönüşecektir. Çevirinin konu alanının genişlemesi ve kültürü içine alan mecazi bir yapıya dönüşmesi ve yöntemsel adımlarla pratiğin dünyasını kuramsal alana yansıtması, bilimsel dönüşümler (turn) alanında ilk defa bir "translational turn" den söz edilmesini sağlamıştır. Susan Bassnett ve Andre Lefevere, çeviribilimde "uluslararası çeviribilim" ekolünü kurarak bu konuda önemli bir adım atmışlardır (Bkz. Bachmann-Medick, 2010: 245).

5. Çeviri olarak Kültür: "translational turn"

Sembolik formlar kuramının çeviriye uyarlanması, çevirinin sembolik formların aktarımı ve kültürel aktarım olarak çeviri şeklinde betimlemeye çalıştık. Kültürebilimsel araştırmalar, bir kültürün kendi içindeki ilişkilerini araştırmanın yeterli olamayacağını ortaya koyar. Aynı şekilde yorum bilimsel araştırmalar da benzer şekilde salt bir kültürel anlamın bir kültürel anlama ve aktarım için yeterli olamayacağını gösterir. Başka kültürlerle temas etmeyen ya da başka kültürün bireylerinin içinde yaşamadığı toplumlar günümüzde yok gibidir. Tüm bunların sonucunda sosyoloji, kültürbilim ve antropoloji insanları ve insani kültürleri salt kendi içinde değil, birbiriyle etkileşimi içinde araştıran bir yaklaşımı kuramsal merkezine taşımıştır. Bu anlamda çevirinin kültürel araştırmadaki yeri bir "çeviri kültür" den söz edecek kadar öne çıkmıştır. Kültür araştırmaları bir anlamda çeviri araştırmalarından elde edilen sonuçlarla betimlenmeye başlanmıştır. Bhabha, bu anlamda çeviri kültüründen söz eder. Kültürlerin bizzat kendileri çeviri süreçlerinin temellendirmesiyle ortaya çıkarlar. Kültür bu durumda artık orijinal ve bir yaşam dünyasına ait olan değil, aksine melez (hibrit) olan ve saf olmayan, melez bir deneyim ve anlam katmanı olarak anlaşılır. Kültür bu durumda, çeviri süreçlerinin ifadesi ya da sonucundan başkası değildir: "kültür, hem uluslararası hem de çeviriseldir." Sözü ettiğimiz çeviri odaklı kültür kavramına dayalı olarak Judith Butler kültür çevirisini, sonsuz bir "cross-cultural translation" süreci olarak, bir dünya kültürünün yapılanması yolunda anahtar kategorinin kavranması olarak açıklar (Bachmann-Medick, 2010: 248).

Bir kültürün sembol taşıyıcısı olan dilsel sembollerin derinlemesine araştırılması ve bu sembollerin diğer kültürler için neyi ifade ettiğinin sorgulanması önemli bir araştırma alanıdır. Kültürlerin iç içe yaşamaya başlamasıyla birlikte melez kültür araştırmalarının çoğalması ve bu araştırmaların çeviriler üzerinden yapılmasıyla birlikte kültür araştırmaları için çeviri verileri pratik örnekler sunmaya başlamışlardır. Artık salt saf kültürlerin kendi başlarına yaşayamayacağı ve uluslar arası ilişkiler ve dolaşım nedeniyle kültürlerin gün geçtikçe daha çok melez kültürlere (hibrit kültür) dönüşeceği bir gerçektir. Çeviriyi kültürlerarası bir fenomen olarak araştıran yeni yaklaşımlarla birlikte çeviri kuramlarında bugüne dek "kültürün çeviri süreci olarak" araştırılması yerine, "çevirinin kültürel bir süreç olarak" araştırılması daha çok önem kazanmaya başlamıştır.

Soyut çeviri çalışmalarının yerini, Bourdieu'nün "pratiğin bilimi" anlayışına uygun olarak, somut metinlerin incelenmesi ve kültür kuramlarının bu araştırmalar sonucunda yeniden yapılandırılması almıştır. Kültürel araştırmalar çeviri üzerine yapılan uygulamalı çalışmalara yönelerek, kültürbilimciler ve sosyologların çeviri üzerine yoğun bir şekilde çalışmasına neden olmuştur. Bugün çok önemli kültürbilimci ve sosyolog, çeviri araştırmalarına katılarak, çeviri metinlerin gerek antropolojik olarak, gerekse toplumsal sistemin işleyişindeki önemli aracı rolüne eğilmişlerdir. Bachmann-Medick'e (2010: 247) göre "kültürün bizzat kendisi çevirinin bir süreci olarak anlaşılmaktadır artık. Bu anlayış çevirinin de alansal paradigmasına dönüşmüştür".

Çeviri, Vermeer'in deyişiyle "çeviri sadece çeviri değildir" (Vermeer, 1990) sloganıyla, bir kültürel sistemin parçası olarak anlaşılmaktadır. Çeviriler hem bir kültürün yabancı sembolleriyle tanışmasını sağlayan, hem yabancıyı anlamayı sağlayan, hem de yabancıнын yerli kültürün kendi aracılığıyla dönüşümüne katkıda bulunan en önemli sosyal sistem alanı rolü oynamaktadır. Bu rol, Luhmann'ın sistem kuramında (1991), bir sosyal sistemin autopoietikliğini, bir kültür sisteminin dinamizmini sağlayan "iletişim" dir (Kommunikation) ve bu iletişim kültürlerarası alanda çeviriler aracılığıyla gerçekleşmektedir. Çeviri bir anlamda bir kültürel sistemin tüm sembol alanlarına etki ederek, kültürleşmenin anahtar rolünü oynamaktadır.

Bu alanda çevrilebilirlik aynı zamanda, modern dünyanın evrensel yönelişlerinin belirtisidir de. Sosyal etkileşimlerde, kurumsal yapılarda ve maddi, ekonomik-politik ve medya aktarım koşullarında kültürlerarası süreçlerin kaçınılmaz derin yapılar olarak öne çıkmasıyla, "translational turn", kültür bilimleri için kendi kültürel bakış çukurundan çıkabilmenin çaresini sunmaktadır (Bachmann-Medick, 2010: 249).

6. Yeni Bakış Açısının Çeviribilime Yansıması

Çeviribilim alanında "interpretive turn"ün etkisi, özellikle Alman çeviribilimcilerle başlamıştır. Yorumbilim geleneğinin Schleiermacher, Heidegger, Gadamer ve Habermas'la Almanya'dan başlayıp, tüm dünyaya yayılması, çeviribilim alanındaki yorumbilimsel yaklaşımların Alman çeviribilimciler aracılığıyla yayılmasını doğal hale getirmiştir. Fakat asıl belirleyici olan, yorumbilimsel yaklaşımların kültür ve sosyoloji alanlarına aktarılmasıdır. Bu konuda kültür alanında Cassirer'in "sembolik" değerler (2011) kavramının sosyolojiye aktarılması Fransız Pierre Bourdieu'yle olmuştur. Çeviribilim alanını toplumsal ve kültürel bağlamlarıyla etkileyen Bourdieu'nün yaklaşımı, Cassirer'e karşı pratik alandan gelmesiyle çeviri süreçleri için uygulanabilir ve daha elverişli olmuşlardır. Bourdieu'nün "Sembolik Formlar" (1974) adlı bir kitabı yayımlanmıştır. Fakat Bourdieu'nün yaklaşımlarının sosyolojik boyutunun çeviribilim alanına sıkça aktarılması ve çeviribilim alanında bir dönüşüme yol açmasına rağmen, kültürel semboller alanındaki yaklaşımları çeviribilim alanında hemen hiç karşılık bulmamıştır. Bachmann-Medick, hem Cassirer hem de Bourdieu'nün kuramlarını, çeviribilimci olmamasına rağmen çeviribilim alanı için değerlendirerek (yukarıda belirtildiği gibi), kültürel sembollerin çeviri aktarımındaki rolü ve önemini ortaya koyduğu gibi, çevirinin kültürel sembollerin aktarımı ve kültürlerin birbirleriyle olan temaslarında belirleyiciliğini vurgulamıştır. "Interpretive turn"ün çeviri alanına yansıması ve "çeviri kültürü"nden söz edilmesi önemli bir evredir çeviribilim için.

Bachmann-Medick, Cassirer ve Bourdieu'nün çeviri alanını kültürlerarası iletişim ve temasta öne çıkaran ve çevirinin belirleyiciliğini vurgulayan yaklaşımları, aynı zamanda çevirinin kültürlerin hangi özellikleriyle ilişki içine girdikleri konusunda çeviri disiplini için önemli veriler sunmaktadırlar. Çeviribilim alanında toplumsal boyutun son yıllarda öne çıkması, toplumsal sistem kuramlarının, toplumsal sistemlerin önemini ve farklılıklarını vurgulamalarına rağmen, kültürel bakış açısı hala Vermeer (1984) dönemini aşamamış, kültürün yüzeysel kalıplarıyla çeviriye bakış devam etmiştir. Oysa bir metnin incelenmesinde yukarıda değindiğimiz "interpretive turn" bakış açısıyla çeviri incelemeleri, yüzeysel olmaktan çok detaylı ve derin olmak zorundadır. Çeviribilimsel bir incelemede bir metnin detayında yer alan göstergelerin yorumlarıdır. Göstergelerin kültüre özgülüğü ve kültürel sembol değeri taşımaları, metinlerin aktarımında sembollerin yorumunu öne çıkarır. Farklı kültürlerin farklı sembolleri ve bu sembellere kültüre özgü bakış açısı dolayısıyla, çevirinin asıl sorununun dilsel aktarım ya da metnin sınırlı olmayıp, sembollerin yorumu ve farklı kültürün farklı sembollerine aktarımının güçlüğü, çevirinin merkez konusu olmak durumundadır.

Çeviribilimin ve çeviri eleştirisinin (Bkz. Tosun, 2013) çeviri süreciyle ilgili yorum ve eleştirisi, kültürel sembollerin anlaşılıp aktarılmasındaki strateji, yöntem ve bilinç olmalıdır. Çeviribilim, çevirmen seçimi, çeviri eğitimi ve çeviri eleştirisinin çeviriye bakışı kültürel sembollerin yorumuna dayalı bir yön değiştirmenin eşliğindedir. Sözüünü ettiğimiz bilimsel bakış açısı, yalnızca çeviri bilim ve kuramının soyutluğunda değil, çeviri piyasasının bakışında ve çevirmen seçiminde belirleyici olacaktır. Kültürel semboller ve bunların çevirmen tarafından yorumlanmasının merkezde yer alması, çevirmen profilinin değişmesine, çevirilere farklı bakılmasına, daha da öteye gidersek, çevirilerin yeniden yapılmasına yol açacaktır. Özellikle çocuk edebiyatı çevirilerinde, ikinci olarak da edebiyat çevirilerinde yeni bir dönemin başlamasına yol açacak ve metinler bu bakış açısıyla yeniden çevrilecektir. Yeniden çeviri (retranslation)

farklı bir değer kazanacak, yeniden çevirinin toplumsal anlam ve önemi daha çok öne çıkacaktır. Özellikle vurgulamak istediğimiz metin türü, çocuk edebiyatı metinleridir. Çocuğun daha ilk yetişme dönemlerinde, kendi sembollerini tanımaksızın, yabancı sembollerle yüzleşmesi, çocuğa yabancı sembollerin hiçbir yoruma tabi tutulmadan farklı bir kültürdeki çocuğun dünyasına sokulması, çocuk kitaplarının en büyük sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorun yalnızca çocuk edebiyatı sorunu değil, çocukların yetişme, kendi kültürünü algılama ve yabancı kültürle yüzleşme sorunudur aynı zamanda.

Sosyal bilimlerde alanındaki “interpretive turn” ve onun sosyoloji ve kültür bilimine yansımaları olan “sembolik formlar” ve kültürel semboller kuramının çeviribilim alanına aktarılması metinler üzerinden kültürel temas ve etkileşimin yönünü değiştirecek bir etkiye sahiptir. Çeviribilimin ülke kültürüne etkisi ve katkısı, yeni kültürel yaklaşımların, bu bağlamda sembolik formların aktarımının çeviri dünyası ve ülkenin tüm kültürü için yeni bir soluk getirmesi olabilir. Çevirilere yeni bir bakış açısıyla bakabilmek için, öncelikle çeviribilim alanında “sembolik değerler” yaklaşımının kuramsal alana yerleşmesi, daha sonra çeviri eğitimine yansımaları, bu bakış açısını uygulayacak çevirmenlerin yetişmesiyle çeviri pratiğini ve ülkemizin edebi metinlere bakışı ve çocuk eğitimine önemli yenilikler getirecektir.

Sonuç

Kültür alanındaki bakış açılarının yön değiştirmesinin bir yansımaları çeviribilim alanında görmekteyiz, bu aynı zamanda bugünün çeviri anlayışının da genişlemesi anlamına gelmektedir ve kaçınılmazdır. Çeviri de sosyal bilim alanındaki gelişmelere bağlı olarak şekillenmektedir ve bu değişimler dikkate alınarak çeviriye, çevirmene bakılması zorunluluğunu doğmaktadır. Bugünün çeviri kuramı, eğitim ve eleştirisi anlayışının yeni bakış açıları karşılayan nitelikte olması gerekmektedir. Çeviriye, çeviri metne olan bakışın değişmesinin yansımaları çeviri kuramı, çeviri eğitimi ve çeviri eleştirisinde de kendini bulmalıdır. Günümüz çeviri kuramı, çeviri eğitimi ve çeviri eleştirisi metinlere bu gözle bakabilmelidir. Kültürel sembollerin kültürden kültüre farklılık göstermesi ve bunların başka kültürlerde ne anlama geldiğini ifade etmesi gerekmektedir. Çevirinin yeni anlayışa göre şekillenmesi, çeviri eleştirisinin de bu anlayışı öne çıkaran unsurları çalışma alanına dahil etmesini beraberinde getirmektedir. Kültürel sembollerin, kültürel prototiplerin ve değerlerin aktarılması nasıl ki çevirilerin profesyonel olarak çevrilmesini gerekli kılmaktaysa, çeviri alanını da bunları dikkate alarak, bu bakış açısına uygun çevirmenler yetiştirilmesi gerekmektedir. Çevirilerin toplum değerlerine uygun etkiler yaratabilmesi için metinler, bu amaçla yeniden çevrilmeli ve eleştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- BACHMANN-MEDICK, Doris (2010). *Cultural Turns. Neuorientierungen in den Kulturwissenschaften*. Rowohlt Enzyklopaedia. Germany.
- BOURDIEU, Pierre (1974). *Zur Soziologie der Symbolischen Formen*. Vol. 107. Suhrkamp.
- CASSIRER, Ernst (2011). *Zur Logik der Kulturwissenschaften*. Hamburg: Felix Meiner Verlag.
- FUCHS, Max (2008). *Kultur Macht Sinn. Einführung in die Kulturtheorie*. Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften.
- LUHMANN, Niklas (1991). *Soziale Systeme*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- TOSUN, Muharrem (2013). *Çeviri Eleştirisi Kuramı*. Aylak Adam, İstanbul.
- VERMEER, Hans J. & REISS, Catharina (1984). *Grundlegung einer Allgemeinen Translationstheorie*. Vol.147. Walter de Gruyter.
- VERMEER, Hans J., WITTE, Heidrun (1990). *Mögen Sie Zistosen? Scenes & frames & channels im translatorischen Handeln*. Groos.